UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Potestas

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

Potentia. Poteſtas.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Potentia, vt & poteſtas, à verbo Poſſum deducitur, Gr. δύναμις, [potentia] Differunt autem ſecundum Priſcianum Potentia & po[teſtas], quod poteſtas magis pro vi accipitur, potentia pro domi[natione]. Poteſtas multa ſignificat, vt Paulus Iuriſconſul. inquit l. [...] de verbor. ſignific. Nam in perſona magiſtratuum, impe[rium]; in perſona liberorum patriam autoritatem, in perſona ſeruo[rum] dominium denotat: præſentis item corporis copiam & faculta[tem] quando agimus de noxę deditione cum eo qui ſeruum non de[fendit]. Poteſtates etiam ipſi dicuntur, qui rerum potiuntur, atque [qui] præſunt. Hos Græci δυνάστας vocant. Et hodie prætores vr[bium] apud Italos poteſtas appellantur. Varius admodum eſt vſus [huius] vocis apud Latinos.

[H]ebræis *Iachol*, verbum ſignificat potuit, potens fuit, præualuit [...]. Cognationem habet cum *Achal*, comedit: nam qui alteri [præua]luit, comedit ſiue opprimit eum facile. Hinc per conuerſio[nem] radicis ἀλξ, ἀλκὸς, &c. potentia: ἀλκὴ, robur, ἄλκω poſſum, ἄλ[κιμος] fortis. Potentia *Iecholeth*. Dicitur etiam *Choach*, robur, vis, [...] potentia. Cognationem habet cum *Iachach*, validis & fir[mis] arguit argumentis, Hinc κῖκις potentia, κῖκυς firmus, potens; [...] poſſum, præualeo. Verbum item *Schalat*, ſignificat, poteſta[tem ha]buit, dominatus eſt: & cognationem habet cum verbo *La[t]acuit*, poliuit arma, vt armata manu ſub poteſtatem ſuam [hoſt]es redigeret. Hinc *Sultan*, Turcarum & Arabum Schelatim, [c]lypei, peltæ: *Schallit*, potens, qui dominatur, & poteſtate [in] alios; Dominus: & *Schalleteth*, Domina: item *Schilton*, [...] *Eccl.* 8. *v.* 4. & 8.

[Po]tentia autem ſignificat id, quod eſt principium, non autem [...] eius. *ſec. B Thom.* 1. *part. q.* 41. *art.* 5.

[Pot]eſtas proprie nominat potentiam actiuam, cum aliqua præ[emi]nentia. *ſec. eund.* 4. *ſent. diſt.* 24. *q.* 1 *art.* 1.

[Po]tentatus Græce δυναστεία, ας, ἡ. δυνάστης, ου, ὁ, potens dicitur. Eſt [...] multitudo potentiæ, vel opus validum dominationis. *ſec. B.* [...] *ſup Pſ.* 18. *col.* 4.

¶ BIBLICI LOCI.

[Po]tentia, pro eximiis & excellentibus donis Spiritus ſancti, *Act.* [...] Potentia Dei, Hebraiſmus, pro potens Deus, *Matth.* 26. 64. vt [...] *Luc.* 22. 69. potentia Dei eſt Euangelium, *Rom.* 1. *v.* 16. hoc [eſt, o]rganum Dei verè potens & efficax ad ſeruandum.

[Pot]eſtas metonymicos non pro ipſo iure imperandi, ſed pro re[gi]bus imperio ſubditis, *Luc.* 4. 6. pro poteſtatis & dominii ſym[bolo], 1. *Cor.* 11. 10. Poteſtas omnis à Deo, *Ioan.* 19. 11. *Rom.* 13. *v.* 1. Pote[ſtatis a]buſus *exemplum*: Pilatus, *Ioan.* 19. 10. Poteſtates in Eccleſia, [...] 28. Poteſtates & principatus tribuitur etiam regno tene[brarum], *Col.* 2. 15. Poteſtas cœlorum: Hebraiſmus, prō potentibus [...] *Matth.* 24. 29. Dicuntur autem cœli potentes, tum ob illorum [...]rum inenarrabilem firmitatem, tum etiam ob illorum mini[ſte]rium, in moderanda inferiorum corporum temperie, facul[ta]tem.

¶ SENTENTIÆ PATRVM.

[Mag]is ditibus, quam pauperibus, inuidetur, & non inopes, ſed [lo]cupletes inquietat infeſtatio ſæua latronum. Plus duces & princi[pes] quam milites ab hoſtibus appetuntur in pugna, & violentius [impe]llantur ventis, & turbinibus culmina quæcunque ſunt altio[ra. I]deo magnopere, quo plus cæteris vnuſquiſque poteſt, ſciat eſſe [ſibi] metuendum. *Aug l. de ſing. cler.*

[O]ptandum eſt itaque, vt poteſtas non detur, niſi contra vitium: [pro]pter quæ vincenda potentes nolunt eſſe homines, & volunt pro[pter] vincendos homines, vt quid hoc? niſi vt vere victi, falſo vincant: [et ſi]t non veritate, ſed opinione victores. Hanc igitur potentiam [qu]e oportet vnuſquiſq;, æque appetat, vt potens ſit in ſeipſo, & mi[ni]mo aduerſus ſeipſum pro ſeipſo. *Lib.* 1. *de Trinitat.*

Quamuis quolibet in loco poſiti, cogitando, loquendo, agen[do] peccemus, tunc tamen per tria hæc animus effrænatius capitur, [...] mundi, cuius proſperitate ſubleuatur, nam quum præire po[...] ſe cæteros conſpicit, & quum authoritate vocis à nullo re[...], lingua licentius per abrupta disfrænatur: quumque face[re] quodlibet licet, iuſte ſibi omne æſtimat licere quod libet. *Greg. l.* [...]

Cogitatio ſi aſſidue mentem excoquit omnem ſuperbiæ tumo[rem] premit, & poteſtatem acceptam non honorem, ſed onus æſti[ma]re facit. *ibid.*

Poteſtas namq; quum habetur, & cogitanda eſt ad vtilitatem, & [diſſi]mulanda propter timorem: quatenus qui vtitur, vt prodeſſe de[bet], poſſe ſe neſciat, *ibidem.*

Tunc ſolum poteſtas bene geritur, quum non amando, ſed ti[mendo] retinetur, quæ vt miniſtrari recte valeat, oportet primum, vt hanc non cupiditas, ſed neceſſitas imponat, *ibid.*

Bona eſt ordine ſua potentia, ſed cuncta regentis indiget vita, *ibidem.*

Summum in regibus bonum eſt, iuſtitiam colere, ac ſua vnicui que iura ſeruare, & in ſubiectos non ſæuire, non ſinere, quod poteſtatis eſt fieri, ſed quod æquum eſt cuſtodiri. *in reg.*

Beatus Dauid ita erat in poteſtate poſitus, tanquam omnibus ipſe eſſet ſubiectus, & in ſolio regali erat, vinctus in carcere & in purpura quaſi in cilicio iacebat cinere conſperſus, & corde compunctus. Aula regalis erat ei tanquam eremi vaſtiſſima ſolitudo, *Chryſ. l. de compunct. cord.*

Qui poteſtatem non cupit adipiſci, nec ereptionem vtique eius veretur: atque non metuens cuncta, quæ cum ea fiducia & libertate, quæ Chriſtiano conuenit, exequetur, nam qui metuunt, & ne deponantur, tremunt, amaram ſuſtinent ſeruitutem, & quæ malis redundet innumeris, atque tam Deum quam homines frequenter coguntur offendere, *Petr. Chryſ. dial. lib.* 3.

Sicut potentes potenter tormenta patientur: ſic & iuſtitiæ præmiis fruentur plenius, ſi recte exercuerint poteſtatem, & tantam in futuro præ ſubditis habebunt gloriam, quanta virtute eos in magna delinquendi licentia præcellerunt. *Libro de curiis nigris.*

Semper enim grandis poteſtas maiori timori ſubiecta eſt, ſicut ramum arborum in excelſo poſitarum, etiam ſi leuis aura flauerit, mouet: ſic & ſublimes in culmine dignitatum exiſtentes, etiam leuis nuntii fama conturbat: humiles autem ſic in conualle, plurimumque in tranquillitate. *Chryſ. ſup. Matth. cap.* 1.

¶ POETARVM DICTA.

Lucan.

O male concordes nimiaq; cupidine cæci!
Quid miſcere iuuat vires orbemque tenere
In medio? dum terra fretum, terramq; leuabit
Aer, & longi voluent Titana labores,
Noxque diem cæli totidem per ſigna ſequetur?
Nulla fides regni ſociis, omniſq; poteſtas
Impatiens conſortis erit nec gentibus vllis
Credite, nec longe fatorum exempla petantur,
Fraterno primi maduerunt ſanguine muri.

Ibidem.

Stimulos dedit æmula virtus.
Nec quenquam iam ferre poteſt Cæſarue priorem,
Pompeiuſue parem.

Claud. 3. Honor.

Luget auarities Stygiis innexa catenis.
Cumque ſuo demens expellitur ambitus auro,
Non dominantur opes, non corrumpentia ſenſus
Dona valent, emitur ſola virtute poteſtas.

Sen: Thyeſt. act. 3.

Anxius ſceptrum tenet, & mouentes
Cuncta dynaſtas, metuitq; caſus
Mobiles rerum, dubiumque tempus.

Idem Agam.

O regnorum magnis fallax
Fortuna bonis! in præcipiti
Dubioq; nimis excelſa locas.
Nunquam placidam ſceptra quietem,
Certumue ſui tenuere diem,
Alia ex aliis cura fatigat,
Vexatque animos noua tempeſtas.
Non ſic Libycis Syrtibus æquor
Furit alternos voluere fluctus.

Idem Herc. Oet. act. 2.

Tu quicunque es, qui ſceptra tenes,
Licet omne tua vulgus in aula
Centum pariter limina pulſet,
Cum tot populis ſtipatus eas,
Cum populis vix vna fides.
Tenet auratum limen Erynnys,
Et cum magnæ patuere fores,
Intrant fraudes, cautique doli.

Ouid. Met.

Nulla potentia longa eſt.

Sen. Thyeſt. act. 3.

Vos quibus rector malis, atque terræ
Ius dedit magnum necis atque vitæ,
Ponite inflatos tumidoſque vultus.
Quicquid a vobis minor extimeſcit,
Maior hoc vobis dominus minatur.
Omne ſub regno grauiore regnum eſt.
Quem diem vidit veniens ſuperbum,
Hunc dies vidit fugiens iacentem.

Ter. Adelph. 3. 5.

Sed Demea, hoc tu facito cum animo cogites.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Quam vos facillime agitis, quam eſtis maxime
Potentes, dites, fortunati, nobiles:
Tam maxime vos æquo animo æqua noſcere
Oportet, ſi vos vultis perhiberet probos.

Claud. 2. Ruff.

Deſinat elatis quiſquam confidere rebus:
Inſtabiliſque Deos, aut lubrica Numina diſcat.
Illa manus, quæ ſceptra ſibi geſtanda parabat,
Cuius ſe toties ſubmiſit ad oſcula ſupplex
Nobilitas inhumata diu, miſeroque repulſa
Corpore feralem quæſtum poſt fata popoſcit.
Adſpiciat, ne quis nimium ſublata ſecundis
Colla gerat triuiis calcandus ſpargitur: ecce
Qui ſibi Pyramidas, qui non cedentia templis
Ornatura ſuos extruxit culmina Manes,
Et qui Sidonio volari credidit oſtro,
Nudus paſcit aues, iacet en qui poſſidet orbem,
Exiguæ telluris inops, & puluere raro
Per partes tegitur, nuſquam, totieſque ſepultus.
Senſerunt conuexa necem, telluſque nefandum
Emolitur onus.

Boet. 3. 5.

Qui ſe volet eſſe potentem,
Animos domet ille feroces,
Nec victa libidine colla
Fœdis ſubmittat habenis,
Etenim licet Indica longe
Tellus tua iura tremiſcat,
Et ſeruiat vltima Thule:
Tamen atras pelle curas,
Miſeraſque fugare querelas
Non poſſe, potentia non eſt.

Ouid. 2. Pont 3,

Conſpicitur nunquam meliore potentia cauſa,
Quam quoties vanas non ſinit eſſe preces.
Hoc nitor iſte tui generis deſiderat: hoc eſt
A ſuperis orta nobilitatis opus, &c.
Hoc tecum commune Deus, quod vtrinque rogati
Supplicibus veſtris ferre ſoletis opem.

Hor. 3. Carm, 29.

Ille potens ſui,
Lætuſque deget, cui licet, in diem.
Dixiſſe, vix.

Sen. Med.

Nemo potentes aggredi tutus poteſt.

Sen. Herc. fur.

Ille ſuperbos aditus Regum,
Duraſque fores expers ſomni
Colit, ac nullo fine beatas
Componit opes gazis inhians,
Et congeſto pauper in auro.

Ouid, 3. Triſt. 4.

Vſibus edocto ſi quidquam credis amico,
Viue tibi, & longe nomina magna fuge.
Viue tibi, quantumque potes, prælustria vita.
Sæuum prælustri fulmen ab arce venit.
Non quanquam ſoli poſſunt prodeſſe potentes.
Non proſunt potius: plurimum obeſſe ſolent.
Effugit hybernas demiſſa antenna procellas,
Lataque plus paruis vela timoris habent.

Idem.

Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intra
Fortunam debet quiſque manere ſuam.
Non foret Eumonides orbus, ſi filius eius
Stultus Achilleos non adamaſſet equos.
Nec natum in flamma vidiſſet, in arbore natas
Cepiſſet genitor ſi Phaethonta Merops.
Tu quoque formida nimium ſublimia ſemper,
Propoſitique memor contrahe vela, tui, &c.
Viue ſine inuidia, molleſque inglorius annos
Exige, amicitias & tibi iunge pares.

Hor. 1. Epiſt. 10.

Si quid mirabere pones
Inuitus fuge magna: licet ſub paupere tecto
Reges, & Regum vita præcurrere amicos.

¶ Sententiae Philosophicae.

Potentia eſt ad ſua conſeruanda, & alterius obtinenda, idonearũ rerum facultas. *Cic. in ſua Rhet.*

Potentia Domini non minor eſt in regno potentiſſimo conferendo, quam in tugurio pauperis euertendo. Quis enim in Græcia potentior fuit Alexandro? ei tamen ſucceſſiſſe legitur non ſuus, ſed ſaltatricis filius. Succeſſorem Iulio Cæſari fecit adoptio, non natura. Cæſareæ domus totum relege & reuolue progreſſum, & inuenies, quod breui periit memoria eorum, qui ad inferos deſcenderunt, quoniam à ſe ſcientiam Domini repulerunt, & ipſi repulſi ſunt: eiſque heroes aut ignoti, aut extranei ſucceſſerunt. Pet. Ch... *ſolog. in quodam ſerm.*

Si ipſis dignitatibus ac poteſtatibus ineſſet aliquid ... proprii boni, nunquam peſſimis prouenirent. Neque enim ... lent aduerſa ſociari: natura reſpuit, vt contraria quæque ... tur. Itaq; cum peſſimos plerunq; dignitatibus fungi ... ſit, illud etiam liquet, natura ſui bona non eſſe, quæ ſe peſſimis ... rere patiuntur. *Boet. de conſol. li. 2.*

Firmior eſt potentia, non iniuria afficere æquales, quam ob pr... ſens commodum attrahere pericula, etiamſi vires augeantur. *Th... cyd. li. 1.*

Magna potentia, eorum qui ipſam adepti ſunt, ingenium ... & vecordiam, inſtabileſq; & inhumanos mores efficit. *Plut. in Sylla.*

Ea demum tuta eſt potentia quæ viribus ſuis modum ... *Valer. Max. lib. 4. ca. 1.*

Arduum eſt eodem loci potentiam & concordiam eſſe. ... *Annal. li. 4.*

Potentia tutius habetur cautis quam acrioribus conſiliis ... *Annal. lib. 11.*

Nunquam ſatis fida eſt potentia, vbi nimia eſt, *Idem hiſt. li...*

Fortunæ vis licentiam nacta pernicioſa libidine mortales ... quę diu quidem virtute, vti muro prohibita, poſtquam pene ... flagitiis ſubacti ſunt, etiam infirmis genere inſtitutoque ... permittit. *Aurel. Vict. lib. de Cæſarib.*

Sic eſt comparatum in rebus humanis, vt quorum augeri ... demus potentiam, eos magis obſeruemus, quam illos, qui ... mo gradu poſiti, amplius progredi non poſſunt. *Ph. Comm... br. 10.*

Magi expetenda eſt potentia, quæ ſponte & voluntate, ... quæ vi & neceſſitate conſeruatur quia firmior, facilior, gratior, ... neſtiorq; eſt. *Fr. Guicciard. li. 16.*

Collegarum in publicis functionibus celſioribus, cum ... quodammodo, tum magis ex inuidia ſocietas infida ... re fit, vt multum, præſertim potentes conſentiant. *Zonar. ... tom. 2.*

Vno diademate duo capita tegere, & imperium pluribus ... graue eſt, & perturbatione plenum. *G. Pachymer. hiſt. li...*

Ea eſt natura animorum humanorum, vt non iuuenes ... rum ætate etiam prouectiores, poſt quam multum temporis ... teſtate tranſegerint, patriis moribus haudquaquam ... ducant. *Dion. li. 36.*

De Potentia. Dial. xci.
Franciſci Petrarchæ.
Gaud.

Potentia magna ſum. Rat. Et in periculis multis. G. Potentia ingenti. R. Et laboribus infinitis, & inextricabilibus curis ... poſſum. R. Quo plus in alios potes, & plus alii in te. G. ... plurimum. R. Quo potentiæ magis & maius in illam ... fortunæ. Tepide ſe exercet in paruis, vberem eligit materiam ... gna lignorum mole crepitantius ſæuit incendium. Magna proſperitas magnæ viam facit aduerſitati. Nec quenquam ... ſerum videbis, qui non valde felix habitus fuerit. Non ... hominis nota eſſe calamitas. G. Quo volo, & poſſum. R. ... ne quid mali velis, & ſcito, quo potentiæ plus, eo plus ... minuſue licentiæ. G. Potentia ingens ſum. R. Quid ... na? Piget exequi, qui potentes breui ad impotentiam, ... ad infamiæ ſeruitium ſunt redacti. Vepricoſi & lubrici ... norum gradus aſcenſuum: tremulus vertex, præcipitem ... dum, ægre conſcenditur ad eminentem ſtatum, ... tur, grauiter inde repente deſcenditur, id ſic eſſe, non ſinguli ... reges, aut populi, ſed maxima etiam teſtantur imperia. G. ... que opib. potẽs ſum. R. Vera & firma potẽtia in virtute ... fundamentum ſi detraxeris, quo maior, eo periculoſior ... Quid implere opibus domos iuuat, arua ligonibus, ... ſi intus interea domeſtici hoſtes animum oppugnant, ... gnant? Vis, vt te potentem fatear, illos doma, ... vince iram, vince cupiditatem, vince libidinem, vince ... mæ atq; hoſtem animæ tuæ. Quænam iſta potentia eſt, ... os, paſſionibus ſuis vinci? G. Fundata in ſolido potentia eſt. R. Quo pacto, quum vita ipſa mutetur aſſidue? O quid tumes ... animal! de potentia diſputas de anima interim periclitans, ... citius vel naturæ vis occultior, eſt exigui morſus animantis, ... tremi contemptiſſimique homines ſæpe potentiſſimis ... Potentia egregie ſtabilita eſt. R. Vbi quæſo (vt perhibent) ... rota? quin tu amice male ſuſceptam pone fiduciam. Nulla ... bilis potentia, vtiq; vel impropric exprimam, quod ... potentia potens eſt.

¶ Apophthegmata.

Cotys, Thebanis gloriantibus, quod Lacedæmoniis imperarent: Vidi, inquit, torrentes perennibus fluuis maiores factos, ſed ... ue tempus. *Anton. in Meliſſ. part. 2. ſerm. 1.*

Nerua ad quendam ipſum conſolari volentem hoc argumento quod diceret, geneſin Veri non eſſe recte collectam, ... ſpem eſſe illum non diu victurum: iſthuc, inquit, tu facis ... qui

...monii tui non Reipublicæ quæris hæredem. Sentiens, ma- ...te, vt bonus princeps quam diutiſſime viuat. *Ex Dione Caſ-*

...nes interrogatus, quomodo quis viuere debeat ſub pote ...ſi inde atque igni vtendum eſſe dicebat: neque nimis prope ...ndum, ne exuraris: neque nimium procul, ne rigeas, *Ant. in* ...*part. 2. ſer. 1. Stob. ſer. 43. idem apoph. tribuitur Antiſtheni.*

...ppus rogatus, cur poteſtatem omnem in Repub. adeo fu- ...ondit: Quia ſi quis male rexerit, diis pœnas dabit. Si bene ...ibus habetur. *Stob. ſerm. 73.*

...ſthenes audiens quoſdam in Rep. euehi cupere: Omnium ...mum eſſe dixit, vt hi, qui poteſtatem habent in multos, mul- ...ceant. *Stob.*

... dicere ſolebat, duabus viis propoſitis, quarum altera ad ...m oratorium: altera ad inferos duceret: prudentem virum ...turum eſſe eam, quæ ad inferos ducit, potius quam quæ ...e hominem ſubleuat. *Stob.*

...menes fratribus ſuis crebro dicere ſolebat: Si me vt rege vſi ...s, vobis tanquam fratribus gratificabor: ſin autem tanquam ...ego vobis vt rex. *Ant. in Meliſſ. part. 2. ſer. 5.*

...Cato dicebat, potentes parce vti poteſtate debere, vt ſemper ...ſint. *Stob. ſerm. de Magiſtratu.*

...Varus. Cum Africano illi maiori corona ſæpius in conui- ...mpoſita rumperetur, Licinius Varus accommodanti dixit: ...irari, ſi non conuenit, caput enim magnum eſt: Sentiens, ...tem eſſe præpotentem, cui non quæuis corona congrueret. *...b. 5. apoph.*

...Lentulus Marcellinus Conſul in concione grauiter queſtus ...Magni Pompeii immodica potentia. Huius orationem cum ...s clara voce acclamans approbaſſet: Acclamate, inquit, Qui ...dum licet. Iam enim vobis impune facere non licebit. Signifi- ...lius potentiam breui eo magnitudinis euaſuram, vt nulla in ...m eſſet vllo pacto reſiſtere, ſi quid illi collibuiſſet, *Eraſ. lib. 8* *...Val. Max. l. 6. c. 2.*

...nymus. Quum Pompeius graui laboraret inuidia propter ...icam potentiam, & ob vulnus faſcia linea tibiam vinctam ...et, dixit aliquis. Quid refert vbi geſtet diadema, in capite an ...ri: nam candidum amiculum olim erat inſigne regum. *Eraſ.* *...apoph.*

...Cæſar. Proferentibus in medium, quod Sylla dictaturam de- ...ſſet, Cæſar perpetuam gereret, quod minimum aberat a tyran- ...de reſpondit Iulius Cæſar: Syllam neſciſſe literas, eoque dictatu- ...depoſuiſſe. Dictant Grammatici diſcipulis, cum præeunt aut ...ſcribenda, Huc alludens, dixit, illum neſciſſe literas. *Eraſ.* *...poph.*

...ar. Ne puero gladium, prouerbio dicitur. Ego vero dixerim, ...Ne puero diuitias, nec viro doctrinę experti potentiam. *Stob.* *...de magiſtr.*

¶ SIMILITVDINES.

...ſilius. Quemadmodum fluuii exiguo fonte orti, incrementis ...deacceptis, ita augeſcunt, vt reſiſtere illis nequeas, & violento ...tu, quicquid obſtat ſecum trahunt: Ita etiam qui ad magnam ...tiam euadunt, ex ipſis à ſe oppreſſis maiores ad nocendum vi- ...ccipiunt, & per eos, qui antea læſerunt, reliquos in ſeruitutem ...gunt, & potentiæ incremento vberiorem facultatem male a- ...nanciſcuntur. *Homil. contra diuites.*

...qui obtuſo fræno conatur equum domare, excutitur, eoque ...mente frænum: Sic qui populum vincere conatur, non ſatis ...ctus potentiæ, ab imperio deturbatur. *Plut.*

...quam maxime tollitur in altum, arduus ad polum ſeptentrio- ...m, tum minimum mouetur: Ita quo maior eſt poteſtas hoc ...s coercenda eſt animi temeritas. *Plut.*

...ra malis ſomnus nonnulla turbat animum ægritudo, ſed præ- ...a nihil efficiunt: ſic mali, ſed impotentes, non admodum læ- ...*Plut.*

...accisæ pennæ tempore renaſcuntur: ita niſi aſſidue premas, re- ...tur potentia. *Eraſ.*

...Caſtoris & Pollucis faces, ſi ſolitariæ appareant, dictum eſt o- ...um; ſin geminæ, ſalutare: Ita non oportet potentiam eſſe ſeiun- ...m à ſapientia, alioqui peſtilentem. *Plin.*

...quadam fulmina æs ac ferrum liquefaciunt, ne cera quidem ...tua: Ita diuina vis, aut regia poteſtas in obſiſtentes ſæuit, molli- ...parcit & cedentibus. *Plin.*

...bruta fulmina montes feriunt irrito ictu: Ita ſtulta potentia ...vires, in quod nihil opus eſt, conſumit. *Plin.*

...ut nec Ægyptus ob calorem, nec Scythia ob rigorem ſentit ful. ...: Ita vel ingens potentia, vel extrema fortunæ humilitas tuum ...rà contumeliis. *Plin.*

¶ ADAGIA.

In omnia potentes.

In eos, qui plurimum poſſunt vel nocere vel prodeſſe, quadrabit ...lud Heſiodi:

Ἐν τοῖς γὰρ τέλος ἐστὶν ὁμῶς ἀγαθῶν τε κακῶν τε.

Eſt enim in his qui pariter ſita ſumma boni malique.

Accommodare licebit vel in hominem cuius ſit ſumma authoritas, ...*torem, quæ plurimum habeat momenti.*

Nutu atque renutu.

Cui ſummam potentiam aſcribimus, eius nutu atque renutu cuncta geri dicimus.

Preces armatæ.

M. Tullius Πειθανάγκην *appellat ſuaſionem cum neceſſitate vtique coniunctam, quales ſunt principum preces. Ouid.*

Precibuſque minas regaliter addit.

¶ EXEMPLA HISTORICA.

M. Craſſus valebat gratia & metu, verum metu præcipue. *Plut. in Craſſo.*

Nouguardia metropolis Ruſsiæ tam potens fuit: vt prouerbio circumferrent ciues eius: quis poteſt contra Deum, & magnam Nouguardiam? *Cranzius lib. 14. Vandal. c. 15.* At eam Ioan. Baſilius Moſchorum tyrannus ſui effecit.

Patauium, Venetorum vrbs, cunctas eius regionis excelluit olim. Sub Auguſto in ea cenſi fuere quingenti equeſtris ordinis viri, antiquis autem annis C. & XX. militum millia miſiſſe conſtat. *Strabo lib. 5.*

¶ HIEROGLYPHICVM.

Ægyptii Sacerdotes *potentiam* cuiuſpiam, quæ & ſociis & amicis omnibus pernitioſa eſſet, per *aquilæ pennas* ſignificabant. Huiuſmodi ſiquidem ea vis eſt aliarum auium plumas, ſi commiſceantur, interere, & quodammodo deuorare videantur. *Pierus Val. lib. 19. p. 179. B.*

¶ FABVLA.

Lepores.

Lepores ſuſcepto bello aduerſus aquilas, auxilium vulpium implorarunt. Qui reſponderunt, non ſe fuiſſe illis defuturos, niſi ſcirent, & qui ipſi eſſent, & quibus cum bellum gererent.

Docet fabula, eos negligere ſalutem ſuam, qui cum potentioribus inimicitias exerceant.

Leo, Iuuenca, Capra, Ouis.

Societatem iunxerant leo, iuuenca, capra, ouis. Parta autem præda, in portiones æquales quatuor diuiſa; Leo, prima, ait, mea erit: Debetur enim hæc præſtantiæ meæ: Tollam & ſecundam, quam meretur robur. Tertiam vendicat ſibi eximius labor & defatigatio mea. Quartam qui ſuam eſſe voluerit, is ſciat ſe habiturum me inimicum. Quid facerent imbelles beſtiæ, aut quis refragari leoni, vel illum infeſtum habere ſibi vellet? Vniuerſam igitur ipſe prædam ſolus tenuit.

Hac fabula docemur, iis, qui potentum conſuetudini implicentur, & inſolentiam horum ferendam eſſe.

Paſtores & Lupus.

Paſtores cæſa oue conuiuium intra tabernaculum agitabant. Quod cum lupus, qui prædandi cauſa caulas circumibat, fieri cerneret: Ego, inquit, ſi agnum rapuiſſem, quantus tumultus excitarentur? At iſti impune parentem vorant. Tum vnus his auditis: Noſtra enim (inquit) ſcelerate, non aliena oue epulamur.

Docemur hac fabula, & potentes impune peccare, & horum delicta non facile reprehendi à quouis debere. Narratur fabula eadem ſententia & de mulierculis comedentibus gallinam, ac vulpe, quæ dixerit: Ego ſi hoc facerem, omnes iam canes in me incitarentur.

Vide Monarchia, Princeps, Rex. Vide quoque elegantem fabulam ſupra in loco de Euentu.

Præceptor.

¶ DEFINITIO ET ETYMOL.

PRæceptor, à præcipio verbo, quod docere ſignificat & inſtituere. Græc. καθηγητής, Hebri *Melamedh,* à verbo *Lamadh,* didicit, & in 2. coniugatione *Limmadh,* docuit. Hebræi ſtimulum aratoris *Malmadh* appellant ab eodem verbo deriuatum. Nam vt boues ſtimulis vrgentur ad agriculturam: ita iuuenes à præceptorum monitis excitantur ad ſtudia.

¶ POETARVM DICTA.

Ex Borbonio.

Qui nunc me video eſſe pædagogum,
In præditis ſum domo moratus,
Contriuique bonos miſer tot annos
Guſtando mala, gratiaſque agendo.
Sperando, ingenueque ſeruiendo,
Tantorum mihi præmium laborum
Sunt ſero ſapere atque pænitere,
Tabeſque ſenium Ergo nunc ab aula
Ad caulam venio, quid eſt agendum?
Solæ perfugium fidele, & vnum,
Si quas callem, literæ ſuperſunt,
Nec iam me pudet eſſe pædagogum.

¶ PHILOSOPHICÆ SENTENTIÆ.

Quis eſt, qui neſciat æquum eſſe, vt à diſcipulis præceptor nedum virtute diſcernatur, verum etiam grauiori quodam, & honeſtiori habitus priuilegio? partim quia diſcipulo maior eſt præceptor

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN